

Inhoudsopgave:

DE PARIJSE "VREDESCONFERENTIE" VAN EUROPESE CP-en	pag. 1
POLEN / OPRICHTING VREDESINSTITUUT	pag. 7
REGLEMENT VAN HET JOEGOSLAVISCH STAATSPRESIDIUM GEWIJZIGD	pag. 8
SOWJET-JOEGOSLAVISCH POLEMIEK LAAIT HOOG OP	pag. 10

DE PARIJSE "VREDESCONFERENTIE" VAN EUROPESE CP-EN

Pas in maart j.l. kwam aan het licht dat er sinds eind vorig jaar in alle stilte voorbereidingen zijn getroffen voor een Europese CP-en conferentie over vrede en ontwapening die geïnspireerd of in elk geval in een stroomversnelling geraakt blijken te zijn door de NAVO-besluiten inzake de middellange afstandsraketten en door de gebeurtenissen in Afghanistan. Hoewel deze op 28 en 29 april in Parijs te houden conferentie officieel door de Franse en Poolse CP-en heet te worden georganiseerd, is inmiddels wel duidelijk geworden dat hierin een initiërende en stimulerende rol is gespeeld door de CP van de Sowjet-Unie, die bij de momenteel groeiende internationale spanningen en haar daardoor toegenomen isolement kennelijk behoefte voelt aan ondubbelzinnige morele zowel als daadwerkelijke ondersteuning van tenminste de Europese communistische beweging. Bedoeling van de conferentie is blijkbaar deze intern nogal verdeeld geraakte beweging weer eendrachtig front te laten maken tegenover de "Amerikaans imperialistische" bedreiging van de wereldvrede en tegenover het "oorlogszuchtige NAVO-streven", zoals ^{ook} opnieuw tot uitdrukking zou zijn gekomen in de decemberbesluiten over de modernisering van de tactische nucleaire wapens in West-Europa. Deze onverhoedse conferentieplannen hebben nogal wat beroering gewekt onder de Europese CP-en, waarvan de meer onafhankelijke, vooral Eurocommunistische partijen er begrijpelijkerwijs weinig voor voelen hun op Moskou bevochten "autonomie" weer prijs te geven en hun nationale aspiraties ondergeschikt te maken aan de "internationalistische" belangen van de Sowjet Unie.

Voorspel

Eind maart werd voor het eerst in de internationale pers melding gemaakt van pogingen om een conferentie te organiseren van Europese CP-en over de militaire verhoudingen in Europa. Volgens deze berichten, die afkomstig waren uit Belgrado, werd de zaak georganiseerd door de Franse en de Poolse CP.

Op 4 april kwam het Sowjetpartijdagblad Prawda met een artikel waarin niet alleen dit Frans-Poolse initiatief werd bevestigd, maar waarin ook goedkeuring werd gegeven aan het inmiddels nader geconcretiseerde voorstel om op 28 en 29 april in Parijs een conferentie te houden van Europese CP-en over vrede en ontwapening. Prawda onderstreepte dat dit voorstel "positief is ontvangen door de CP-en die zich oprecht inspanssen voor consolidering van de détente" en dat het "grote belangstelling heeft gewekt bij die democratische krachten die zich inzetten voor de vrede, bij alle mensen van goede wil". Volgens het partijblad zal de ontmoeting plaatsvinden "op een voor het continent buitengewoon belangrijk moment". Immers de détente wordt bedreigd door "imperialistische kringen, vooral in de Verenigde Staten". Deze willen - aldus Prawda - al het positieve vernietigen dat tijdens de laatste tien of vijftien jaar bereikt is. Zij willen een confrontatiepolitiek en een terugkeer naar de koude oorlog.

Het partijdagblad leverde overigens geen directe kritiek op die Europese CP-en die inmiddels al hadden laten blijken niet voor de

kan dragen aan het tot stand brengen van een scheiding tussen Europa en de Verenigde Staten. Daar komt bij dat het uitdrukkelijk de opzet lijkt de stationering van de nieuwe Sowjetrussische SS-20-raketten buiten de bijeenkomst te houden, want beperkt zich in zijn formulering immers alleen maar tot de NAVO-wapens en spreekt niet in algemene zin over nieuwe kernwapens in Europa.

Voor de Sowjet Unie zou een werkelijk slagen van de Parijse bijeenkomst en een daaruit voortvloeiende beïnvloedingscampagne kunnen betekenen dat ook de aandacht rond de Afghanistan-interventie kan worden afgeleid of tenminste makkelijker kan worden geplaatst tegen de achtergrond van de "koude-oorlogsmentaliteit van de regering".

Voor de Sowjet Unie zou dit dan weer kunnen inhouden dat zij zich makkelijker en geloofwaardiger kan presenteren als "de meest vooruitstrevende voorvechtster voor de vrede".

Tegen de achtergrond van dit alles ligt het voor de hand dat de CPSU - die weliswaar niet formeel als initiatiefnemer voor de conferentie is opgetreden maar er feitelijk wel ten nauwste bij betrokken is - al het mogelijk zal doen om de bijeenkomst tot een succes te maken. Daarbij gaat het natuurlijk in de eerste plaats erom dat liefst alle en anders zoveel mogelijk Europese CP-en aan de bijeenkomst participeren, wat bovendien nuttig zou kunnen zijn voor het streven naar meer eenheid binnen de Europese communistische beweging. Over een aantal Europese CP-en - m.n. de Oosteuropese uit de Warschau-pactlanden (m.u.v. mogelijk de Roemeense CP) en de Moskougetrouwe Westeuropese (zoals b.v. de Portugese CP en de Westduitse DKP) - hoeft de CPSU zich op dat punt geen zorgen te maken. Problemen zijn er echter wel als het gaat om de zich (soms minder soms meer) onafhankelijk opstellende partijen binnen die Europese communistische beweging.

De tegenstrevers

Een aantal van deze partijen heeft nl. duidelijk gemaakt dat zij in Parijs afwezig zullen zijn. Het gaat hier om de Italiaanse CP (PCI), de Spaanse (PCE), de Engelse (CPGB), de Nederlandse (CPN) en de IJslandse CP. De Belgische en de Zwitserse CP hebben laten weten dat zij ook niet zullen deelnemen maar wel een waarnemer zullen sturen. Verder zal uit Oost-Europa de Joegoslavische CP verstek laten gaan. Het is niet onwaarschijnlijk dat zich nog enkele partijen bij deze groep weigeraars zullen aansluiten omdat er verschillende zijn die zich nog niet hebben uitgesproken. Te denken valt hier aan de onafhankelijke Zweedse CP, de VPK, en m.n. ook aan de Roemeense CP, de enige representant binnen het Warschau Pact van de autonome stroming. Aangenomen mag worden dat de Roemenen onder zware druk staan om niet als enige WP-partij de solidariteit te verbreken. Het feit dat de Roemenen nog geen uitsluitel hebben gegeven, maakt overigens al duidelijk dat zij, of ze nu wel of niet naar Parijs zullen gaan, niet enthousiast zijn.

Hun argumenten

De argumenten die door de weigerende partijen naar voren worden gebracht, komen ongeveer op het volgende neer:

- d.m.v. conferenties zoals nu voorgesteld, probeert Moskou haar centralistische greep op de communistische beweging te herstellen terwijl juist afgesproken was dat elke partij autonoom is;
- tussen de verschillende CP-en bestaat er op het ogenblik geen eensgezindheid over de internationale politieke situatie, zodat de voorgenomen conferentie waarschijnlijk een contra-productief effect op z'n eigen doelstelling, vrede en ontwapening, zal hebben;
- een uitsluitend communistische manifestatie kan een negatieve uitwerking hebben op de pogingen om in Westeuropees verband met niet-communisten tot samenwerking voor het behoud van de ontspanning te komen.

Vooraf de PCI heeft zich bij het opponeren tegen de conferentie ge-weerd. Voor wat betreft het eerste punt, Moskou's streven naar greep op de communistische beweging, kwam het blad van de partij, l'Unita, tussen de regels door zelfs met de beschuldiging dat Moskou zou uit zijn op herstel van het Cominform. Deze in 1956 opgeheven communistische internationale organisatie staat bij de onafhankelijk gezinde CP-en in een kwade reuk als instrument waarvan de Sowjetpartij zich destijds bediende bij het controleren en manipuleren van andere partijen. l'Unita: "Wij moeten weten of de neiging bestaat om terug te keren naar een gecentraliseerde leiding - een idee die in gezaghebbende documenten van onze beweging plechtig is verworpen."

De vrees dat Moskou de conferentie zoals nu voorgesteld, kan benutten om alle betrokken partijen op één lijn achter zich te krijgen en hen te dirigeren volgens het politieke eigen-belang van de Sowjetleiding, is dan ook een wezenlijk punt bij de tegen "Parijs" opponerende partijen.

Bij het tweede punt, de beoordeling van de internationale situatie, gaat het vooral over de kwestie Afghanistan. De Sowjetpartij wil zich in Parijs uitsluitend richten op wat zij noemt het behoud van de ontspanning in Europa en zodoende Afghanistan buiten beschouwing laten. De opponerende partijen vinden dat dit niet kan. Hoezeer zij de "hysterische reacties" van Washington op de Sowjetinval in Afghanistan ook aanvallen - zij komen dan zelfs op één golfenkte met de puur pro-Sowjetpartijen - zij zijn daarnaast van mening dat Afghanistan en de détente wel degelijk met elkaar te maken hebben, of sterker nog, dat de Sowjet-Unie een eigen rechtstreekse bijdrage aan de verslechtering van de détente gegeven heeft door haar inval in genoemd land.

Naast Afghanistan speelt er nog een ander meningsverschil, dat trouwens direct op de verhoudingen in Europa slaat. Terwijl Moskou de ontspanning in Europa uitsluitend bedreigd ziet door de nieuwe middenafstandsraketten van de NAVO en d.m.v. de Parijse conferentie

daartegen actie wil voeren, vindt m.n. de PCI dat in dit verband ook de nieuwe Sowjetraketten (SS-20) besproken moeten worden.

Het derde punt, het mogelijk negatieve gevolg van een alleen communistische manifestatie op de samenwerking met niet-communisten, weegt ook weer vooral voor de PCI zwaar, al vindt men deze overweging ook bij de kleinere partijen die niet gaan. Zoals bekend, streeft de PCI niet alleen in nationaal verband naar samenwerking met niet-communistische partijen maar is zij ook zeer actief in het zoeken van toenadering tot de grote Westeuropese sociaal-democratische partijen. Men denke in dit verband aan de recente gesprekken tussen PCI-leider en de voorzitter van de Westduitse SPD, en die van de Franse SP,

De PCI meent op deze manier tot een algemeen "euro-links" alternatief te kunnen komen voor zowel het Sowjet- als het kapitalistische systeem. Meer toegespitst op de verslechterde internationale toestand meent de partij verder dat de strijd voor behoud van de détente niet constructief gevoerd kan worden zonder de medewerking van de sociaal-democratische en bovendien allerlei andere progressieve en confessionele krachten. Anders dan de organisatoren van de Parijse bijeenkomst, die ook spreken over de noodzaak van samenwerking met niet-communisten, meent de PCI dat de CP-en-conferentie niet gunstig voor die samenwerking is. Terwijl de PCI met de PCE op dit punt het meest uitgesproken is, denken kleinere partijen zoals de Belgische en Engelse CP langs ongeveer dezelfde lijnen.

De CPN

Hoewel de CPN zich ook bij de weigeraars heeft geschaard, neemt deze partij toch een wat aparte plaats in de groep in. De CPN baseerde haar weigering alleen op procedurele overwegingen. Het partijdagblad De Waarheid sprak van een "onzorgvuldig plan" en verweet de organisatoren van de Parijse bijeenkomst "geen enkel vooroverleg" met de CPN te hebben gepleegd. De partij, die eerder dit jaar wel heeft laten weten de Sowjetinval in Afghanistan af te keuren, sprak nu in haar stellingname m.b.t. Parijs niet over politieke meningsverschillen. Verder nam De Waarheid expliciet afstand van de PCI door te stellen "... wij vinden conferenties van communistische partijen over vredesvraagstukken noodzakelijk en delen dus niet de mening van enkele woordvoerders van de Italiaanse CP die inhoudt dat internationale bijeenkomsten van communistische partijen de ontplooiing van de vredesstrijd op nationale schaal zouden belemmeren." M.a.w. een conferentie, zoals in Parijs gepland, is voor de CPN acceptabel als de voorbereiding maar minder "onzorgvuldig" zou zijn.

Groeiende tegenstellingen en onzekere afloop

Nog voordat hij begonnen is, blijkt de conferentie een aangelegenheid die de tegenstellingen binnen het Europese communisme opnieuw accentueert en zelfs versterkt. Deze tegenstellingen tekenen zich vooral in

het voormalige eurocommunistische toptrio, PCI, PCE en PCF, af. Naast alle al bestaande meningsverschillen tussen PCF enerzijds en PCI en PCE anderzijds over zulke uiteenlopende en belangrijke zaken als de rol van Europa, de verhouding tot de socialisten, het Chinees-Vietnamese geschil, Afghanistan, komt nu de Parijse conferentie de verhouding nog verder verscherpen.

Daarnaast doen de tegenstellingen zich ook binnen de partijen afzonderlijk voor. In de Italiaanse en Spaanse CP bestaan pro-Sowjet stromingen die hun ongerustheid over de koers van hun partij opnieuw bevestigd zien door de gang van zaken m.b.t. de voorgenomen conferentie. In de Franse CP is van een omgekeerde situatie sprake. Illustratief in dit verband is verder dat het bestuur van de Engelse CP haar besluit om niet te gaan moest nemen met een aantal tegenstemmers. Het feit tenslotte, dat de CPN bij haar weigering alleen formalistische argumenten aanvoerde, lijkt er op te wijzen dat de partijleiding hier eveneens beducht is voor interne meningsverschillen die naar buiten zouden kunnen komen wanneer meer inhoudelijke argumenten in de overweging zouden worden betrokken.

Of de bijeenkomst zal doorgaan is overigens nog niet geheel zeker. Volgens persberichten zou Moskou in eerste aanleg op het standpunt hebben gestaan dat de zaak bij afwezigheid van PCI en PCE geen zin had. Terwijl inmiddels duidelijk is dat de afzeggingen niet tot PCI en PCE beperkt blijven, lijkt echter Moskou toch te willen doorzetten, wellicht op gevaar van een breuk af. Misschien is er ook nog kans op een compromis. Hierbij valt te denken aan de suggestie van de Engelse CP dat wel alle CP-en naar Parijs zullen gaan maar dan om te overleggen of een conferentie zinvol is en zo ja, hoe deze dan zou moeten worden opgezet.

Wat er ook uitkomt, wel doorgaan, niet doorgaan of opnieuw bekijken, men mag slechts concluderen dat de communistische verdeeldheid door de hele onderneming voorlopig slechts is vergroot.

POLEN/OPRICHTING VREDESINSTITUUT

Van werd vernomen dat maart vorig jaar in Polen een "Centrum voor Vredesonderzoek" opgericht is. In de oprichting zou het "Centrum voor Documentatie en Sociale Studies" (ODiSS), een regiem-
getrouw katholiek studiecentrum, een belangrijk aandeel hebben gehad.

Tot hoofd van het "Centrum voor Vredesonderzoek" werd het ODiSS-lid benoemd. Dit voorjaar zullen de eerste activiteiten een aanvang nemen o.a. door het opnemen van contacten met Instituten voor Vredesonderzoek en Vredesbewegingen in het Westen. Opgemerkt moet worden dat medio vorig jaar in de Sovjetunie eveneens een nieuw orgaan voor Vredesonderzoek werd opgericht, de zgn. Wetenschappelijke Raad voor het Onderzoek van Problemen m.b.t. Vrede en Ontwapening (zie Periodiek nr. 68, 27 maart 1980), die zich als nieuw beïnvloedings-instrument vooral lijkt te gaan richten op Westerse vredesorganisaties en vooral ook op wetenschappelijke instellingen en instituten op polemologisch en "vredes"-terrein.

De ODiSS maakt deel uit van de Poolse Club van Katholieke Intellectuele (PKIK), een door de overheid gesteunde katholieke lekenorganisatie. De PKIK ontstond in 1976 als een afsplitsing van de meer onafhankelijke Club van Katholieke Intellectuelen (KIK), ook wel de ZNAK-groep genoemd een in 1956 opgericht samenwerkingsverband tussen de katholieke clubs van Warschau, Krakow, Wroclaw, Poznan en Torun. KIK kon zich financieel bedruipen, omdat zij een meerderheidsbelang in het aandelenpakket van het Libella-concern (cosmetica en chemische producten) had. In 1976 ontstond een breuk tussen KIK en PKIK naar aanleiding van kritiek van het episcopaat op voorgestelde wijzigingen in de grondwet, zoals opname van de "leidende rol van de PVAP" (Poolse CP); het definiëren van de band tussen Polen en de Sowjetunie als "onverbrekelijk" en het relateren van de rechten van de burgers aan de vervulling van de plichten tegenover de staat. De PKIK weigerde deze kritiek te onderschrijven, hetgeen bij de daarop volgende parlementsverkiezingen ertoe leidde dat de plaatsen (van de KIK) in het parlement toevielen aan leden van de PKIK. Tot verdere overheidsmaatregelen tegen de KIK behoorden de sluiting van haar coördinatie-centrum in Warschau, alsmede het besluit het meerderheidsbelang in het aandelenpakket van Libella de KIK wegens wanbeheer te ontnemen en aan de PKIK over te dragen. De lekenorganisaties vertegenwoordigen niet de gemiddelde Poolse katholiek, maar zijn groepen intellectuelen, die zich met politieke, theologische en andere problemen bezighouden, daarbij wel of niet gesteund door het episcopaat c.q. de overheid.

Behalve de PKIK- en de KIK-groep bestaan er nog andere katholieke lekerorganisaties in Polen, o.a. de PAX-groep en de Christelijk Sociale Vereniging (ChSS). Beide zijn regiemgetrouw en worden niet gesteund door het episcopaat.

De drie katholieke (regiem-getrouwe) lekenorganisaties PAX, ChSS en PKIK hielden in september 1979 in Warschau een bijeenkomst onder het motto "Christenen en de verantwoordelijkheid voor de Vrede", waaraan meer dan 200 christenen (in hoofdzaak katholieken) uit 25 voornamelijk Europese landen deelnamen, onder wie 4 Nederlanders. Op deze bijeenkomst werd besloten in de toekomst soortgelijke conferenties te houden, waartoe een Comité van het "Warschause Forum van Europese Christenen" werd opgericht. De op deze bijeenkomst behandelde onderwerpen alsmede de toonzetting sloten nauw aan bij de door socialistische staten op hetzelfde terrein gebezigde politieke propaganda. Mogelijk zal het nieuwe Vredesinstituut ook als ondersteunend wetenschappelijk orgaan voor het "Warschause Forum van Europese Christenen" dienen.

REGLEMENT VAN HET JOEGOSLAVISCH STAATSPRESIDIUM GEWIJZIGD

Het Joegoslavisch staatspresidium heeft 6 februari jl. artikel 22/a van zijn statuut zodanig gewijzigd, dat het nu als volgt luidt:

"In geval van nood of andere onvoorziene omstandigheden zal het staatspresidium zich van zijn in de grondwet vastgelegde rechten en plichten kwijten tijdens zittingen, waarvoor het ook de Voorzitter van het Parlement van de Republiek, de Premier, de Voorzitter van het Partijpresidium, de Secretaris van het Partijpresidium en de federale Ministers van Nationale Verdediging, Binnenlandse- en Buitenlandse Zaken zal uitnodigen".

"Op zijn zitting zal het Staatspresidium de bestaande situatie beoordelen en de vereiste beslissingen nemen, d.w.z. zijn besluit nemen en de in aanmerking komende instanties en organisaties dienovereenkomstig inlichten".*)

Deze wijziging betekent in feite dat het acht-koppige Staatspresidium in geval van een buitengewone situatie zal worden uitgebreid met zeven functionarissen, op dit moment te weten:

de voorzitter van het parlement,	(Serf)
de premier,	(Montenegrijn)
de voorzitter van het partijpresidium,	(Serf)**)
de secretaris van het partijpresidium,	(Serf)
de minister van defensie,	(Serf)
de minister van binnenlandse zaken,	(Kroaat)
de minister van buitenlandse zaken,	(Kroaat)

De wijziging wekt de indruk dat het staatspresidium onder buitengewone omstandigheden zijn slagvaardigheid wil vergroten, vooral op het gebied van defensie en veiligheid. Nu waren er wat dit betreft reeds speciale organen ter ondersteuning aangewezen, zoals de Nationale Verdedigingsraad, maar de inschakelingsprocedures waren kennelijk te omslachtig voor het geval er onmiddellijk optreden vereist was.

De reglementswijziging lijkt geen machtsverschuiving ten koste van bijvoorbeeld het partijpresidium te beogen, maar slechts de doelmatigheid te willen verhogen. Toch heeft de maatregel wel enkele politieke consequenties, die wellicht niet direct bedoeld zijn, maar die toch van belang kunnen zijn. Er is namelijk bij de huidige personele bezetting der functies sprake van een aanzienlijke verschuiving in de mate van representatie van de diverse nationaliteiten in die zin, dat er in het staatspresidium tot dusverre 3 vertegenwoordigers zaten van de Serven (39.7% van de totale bevolking***) en elk 1 van de Kroaten (22.0%), Montenegrijnen (2.5%), Macedoniërs (5.8%), Slovenen (8.3%) en Albanese (6.4%), terwijl in de bijzondere samenstelling van dit orgaan vanaf heden de Serven, Kroaten en Montenegrijnen hun aantal vertegenwoordigers zien stijgen tot respectievelijk 6, 3 en 2.

*) Sluzbeni List 8, 15 februari 1980

***) was reeds lid van het staatspresidium

***) Gebruikt worden de cijfers van de laatste volkstelling in 1971

Dit betekent een nog groter overwicht van de Serven, dat nog versterkt wordt wanneer men de Montenegrijnen, die zichzelf "de beste Serven" noemen, daarbij optelt. Daartegenover staat een behoorlijke positieverbetering van de rivaliserende Kroaten, waardoor de Serven zich overigens nauwelijks bedreigd hoeven te voelen.

De gezamenlijke oververtegenwoordiging van Serven, Kroaten en Montenegrijnen moet echter een doorn in het oog zijn van de overige nationaliteiten, met name van de Slovenen die hun aandeel ver zien achterblijven bij hun economische betekenis en van de sinds 1971 nieuw erkende en snel groeiende nationaliteit der Moslems, die zich in het geheel niet vertegenwoordigd weten.

Tenslotte is er nog de kwestie van het dubbele lidmaatschap van zowel het partij- als staatspresidium. Voor de wijziging van het reglement gold dit voor

, maar nu is dit ook van toepassing op en . Deze cumulatie van functies is in feite strijdig met de heersende principes van collectief bestuur en met het streven individuele machtsvorming tegen te gaan.

Concluderende mag gesteld worden, dat de wijziging in het reglement van het staatspresidium waarschijnlijk een verbetering in het organisatorisch vlak ten doel heeft. Gevolg is echter tevens dat er een verschuiving in de vertegenwoordiging van de diverse nationaliteiten is opgetreden, wat altijd een delicate aangelegenheid is geweest in de Joegoslavische verhoudingen. Een en ander heeft bovendien geleid tot een versterking van de positie van enkele personen, die nu lid zijn van zowel het partijpresidium als van het staatspresidium. Het is niet bekend of deze wijziging nog met instemming van de zieke is aangebracht of reeds geheel buiten hem om is besloten.

SOVJET-JOEGOSLAVISCHE POLEMIEK LAAIT HOOG OP

Begin dit jaar stelde het Joegoslavische partijpresidiumlid vast, dat "Kameraad 's gezondheidstoestand aanleiding is geworden tot een soort internationaal referendum over diens prestige in de wereld en over de juistheid van de Joegoslavische buitenlandse politiek".*) Deze woorden gaven onmiskenbaar blijk van waardering voor de wijze, waarop vanuit vrijwel heel de wereld de loftrumpet was gestoken over partijleider en president naar aanleiding van diens ziekte, maar getuigden waarschijnlijk niet minder van ontstemming over de relatief schrielle en negatieve manier, waarop er vanuit het Sovjetkamp was gereageerd. De reacties uit dit kamp onderscheidden zich vooral door kritiek op de rol die Joegoslavië speelt in de Beweging der Niet Gebonden Landen (NGL), een rol die voornamelijk voor rekening komt van persoonlijk. Deze kritiek op de niet-gebonden politiek van Joegoslavië, die in maart van dit jaar een hoogtepunt bereikte, bleef door Belgrado niet onbeantwoord.

De polemiek kwam pas goed op gang, toen het Sovjetrussische partijblad Prawda zonder commentaar en dus met kennelijke instemming enkele artikelen overnam uit het Vietnamese partijblad Nhan Dan en legerblad Quan Doi Nhan Dan, waarin fel werd uitgehaald tegen Joegoslavië. "De politiek van Joegoslavië en zijn activiteiten in de kwesties Kampuchea en Afghanistan", zo citeerde Prawda op 13 maart jl. het Vietnamese legerblad, "zijn in tegenspraak met de verheven doeleinden van de beweging van niet-gebondenheid. Joegoslavië geeft geen steun aan de volkeren, die strijd voeren voor hun bevrijding van kolonialisme en imperialisme en voor de verdediging van hun nationale onafhankelijkheid. Door zich zo op te stellen tegen de zaak van de volkeren van Kampuchea en Afghanistan, verliest Joegoslavië gezag in de niet-gebonden beweging. In de geciteerde artikelen werd Joegoslavië bovendien nog beschuldigd van inmenging en valse voorlichting inzake Kampuchea en Afghanistan en van partij kiezen voor Washington en Peking.

De Joegoslavische pers reageerde zeer verontwaardigd op deze Vietnamese citaten in de Prawda: "In de Sovjetpers is minstens sedert een decennium geen smeriger en leugenachtiger stuk over de Joegoslavische buitenlandse politiek verschenen", schreef het partijblad Politika, dat hieraan toevoegde dat de Prawda zich medeschuldig maakte aan deze Vietnamese "laster" en zich bovendien bezondigde aan "desinformatie" van het eigen volk. **)

Op 21 maart verklaarde een woordvoerder van het Joegoslavisch Ministeri van Buitenlandse Zaken, dat het "ongelooflijk" was hoeveel "onzin" over Joegoslavië en zijn niet-gebonden politiek in de Vietnamese pers geschreven was.

*) Tanjug, 19.2.1980

***) Het was wellicht geen toeval dat Politika kort daarop een scherpe aanval deed op de stellingen over het "reële socialisme", die CPSU-Politburolid en cc-secretaris onlangs ter gelegenheid van 's honderdtiende geboortedag verdedigde in het theoretisch CPSU-blad Kommunist. Politika bestreed vooral de CPSU-pretentie als zou het "reële socialisme", dat de Sovjets zelf verwezenlijkt menen te hebben, zich volgens een "universele wet" ook in andere landen reproduceren. Het blad kantte zich eveneens tegen de Sovjet-visie dat de "internationalistische belangen" altijd zouden samenvallen met de nationale belangen van de socialistische landen.

Hij sprak van een "officieel geïnspireerde aanval op Joegoslavië" en trok een parallel met de "dagen van de ideologische propagandaoorlog", die het Cominformbureau gevoerd had ten tijde van de uitstoting van Joegoslavië uit de internationale communistische beweging in 1948. De woordvoerder was van mening dat de Vietnamese "laster" en de pogingen om de niet-gebonden politiek van Joegoslavië in diskrediet te brengen terug te voeren waren op irritatie over de principiële houding van Joegoslavië tegenover elk soort buitenlandse interventie.

Door de oorspronkelijke principes van de NGL trouw te blijven heeft Joegoslavië zich extra gehaat gemaakt in het "socialistische kamp" van Moskou en zijn getrouwen. Toen Cuba en de andere "radicalen" (pro-Moskougezinden) in de NGL-beweging propaganda gingen maken voor oriëntatie op het "socialistische kamp" als haar "natuurlijke bondgenoot", was het juist Joegoslavië dat daar het meest tegen in het geweer kwam. Het meest actueel is de Joegoslavische stellingname ten gunste van het zelfbeschikkingsrecht van Kampuchea en Afghanistan, waardoor de spanningen in de NGL-beweging begin dit jaar hoog opliepen. Als zoveel andere niet-gebonden landen stemde ook Joegoslavië voor de VN-resolutie die de terugtrekking van buitenlandse troepen uit Afghanistan eiste. Begin februari bezocht de Joegoslavische cc-secretaris de Roemeense partijleider , die toen te kennen gaf dat de NGL-beweging haar oorspronkelijke principes onverkort moest trouw blijven. Korte tijd later verklaarde de Joegoslavische premier in de DDR dat die beweging zich tegen "vreemde bezetting" blijft verzetten, terwijl minister van Buitenlandse Zaken India en Bangladesh trachtte over te halen tot eigen initiatieven inzake "Afghanistan". Onverbloemd ging Joegoslavië in het offensief tegen de "radicalen" in de NGL-beweging toen partijpresidiumlid op 11 februari het feit hekelde dat sommige landen in de beweging naar de blokken toedreven zonder dat daartegen iets werd ondernomen door het Coördinerend Comité, dat momenteel voorgezeten wordt door Cuba. Nog duidelijker was het Joegoslavische partijweekblad Kommunist dat op 29 februari stelde dat de "radicalen" in de NGL-beweging zich schuldig maakten aan "factievorming" en "openlijke ondermijning" en zich daarom maar liever bij hun "echte bondgenoten" moesten aansluiten.

Het kan niet anders of dit optreden van Joegoslavië moet de Sovjetunie en haar volgelingen een grote ergernis zijn, temeer omdat Belgrado het Sovjet-ingrijpen in Afghanistan bewust lijkt aan te grijpen om het binnen de NGL-beweging aan Cuba en andere "radicalen" verloren terrein te heroveren. Dit lijkt de diepere achtergrond van de felle kritiek van Moskou en zijn getrouwen op de niet-gebonden buitenlandse politiek van Joegoslavië.